

Yayın Geliş Tarihi: 10.11.2022
Yayına Kabul Tarihi: 15.01.2023
Online Yayın Tarihi: 15.03.2023
<http://dx.doi.org/10.16953/deusosbil.1202312>

Dokuz Eylül Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi
Cilt: 25, Sayı: 1, Yıl: 2023 Sayfa: 358-377
E-ISSN: 1308-0911

Araştırma Makalesi

DOĞA TEMELLİ TURİZME KATILAN TURİSTLERİN SEYAHAT MOTİVASYONLARINI VE YAŞAM DOYUMLARINI BELİRLEMeye YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA

*Fatih ÇAVUŞOĞLU**

*Ercan Selim KOLBAKIR***

Öz

Günümüzde, pandeminin de etkisiyle, özel ilgi turizminin bir çeşidi olarak doğa temelli turizme yönelik artan bir ilginin olduğunu söylemek mümkündür. İnsanlar artık sağlıkları açısından riskli gördükleri kalabalık ortamlardan uzaklaşarak, sessiz ve sakin bir doğa ortamında vakit geçirmeye yönelik bir eğilim göstermektedirler. Bu kapsamda, doğa temelli turizme katılım gösteren bireylerin seyahat motivasyonlarını ve yaşam doyumlarını ortaya koymak önemli görülmektedir. Bu araştırmanın temel amacı, doğa temelli turizme katılan bireylerin seyahat motivasyonlarını ve yaşam doyumlarını ortaya koymaktır. Araştırma kapsamında kasti örnekleme yöntemi kullanılarak 263 bireyden veri elde edilmiştir. Araştırma kapsamında edinilen verilere tanımlayıcı analizler, faktör analizi, güvenilirlik analizi, t testi analizi ve ANOVA analizleri uygulanmıştır. Analiz sonuçlarına göre bireyleri doğa temelli turizme katılmaya iten başlıca faktörlerin; doğa ile buluşma, kaçış ve rahatlama, yenilik arama ve iyi vakit geçirme oldukları tespit edilmiştir. Bireyleri doğa temelli turizm destinasyonlarına çeken başlıca faktörlerin ise doğa, sakinlik ve destinasyon imkanları olduğu belirlenmiştir. Doğa temelli turizme katılan bireylerin yaşam doyumu düzeylerinin ise ortalamanın nispeten üzerinde olduğu bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: *Doğa Temelli Turizm, Seyahat Motivasyonu, İtici-Çekici Faktörler, Yaşam Doyumu.*

Bu makale için önerilen kaynak gösterimi (APA 6. Sürüm):

Çavuşoğlu, F. & Kolbakır, E. S. (2023). Doğa temelli turizme katılan turistlerin seyahat motivasyonlarını ve yaşam doyumlarını belirlemeye yönelik bir araştırma. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25 (1), 358-377.

* Dr. Öğr. Üyesi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Tavşanlı Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Turizm İşletmeciliği Bölümü, ORCID: 0000-0003-4522-6401, fatihcavusoglu@hotmail.com.tr.

** Serbest Araştırmacı, ORCID: 0000-0001-5883-4559, e.kolbakir@montis.com.tr.

A RESEARCH TO DETERMINE TRAVEL MOTIVATIONS AND LIFE SATISFACTION OF TOURISTS PARTICIPATING IN NATURE-BASED TOURISM

Abstract

Nowadays, with the effect of the pandemic, it is likely to say that there is an growing relevance in nature-based tourism as a kind of special interest tourism. People are now inclined to stay away from crowded environments that they see as risky for their health and to spend time in a quiet and calm nature environment. Within this scope, it is significant to reveal the travel motivations and life satisfactions of individuals participating in nature-based tourism. The main aim of the research is to reveal the travel motivations and life satisfaction of individuals who participate in nature-based tourism. Within the scope of the research, data were acquired from 263 individuals by using the purposive sampling method. Descriptive analysis, factor analysis, reliability analysis, t test and ANOVA analyzes were performed to the data obtained in the study. According to the analysis results, the main factors that push individuals to participate in nature-based tourism; meeting with nature, escape and relaxation, seeking novelty and having a good time. It has been specified that the primary factors that pull individuals to nature-based tourism destinations are nature, calmness and destination opportunities. It has been found that the life satisfaction levels of individuals participating in nature-based tourism are relatively above the average.¹

Keywords: Nature-Based Tourism, Travel Motivation, Push-Pull Factors, Life Satisfaction.

GİRİŞ

Seyahat motivasyonu, en temel anlamda “turistleri seyahat ettiren nedir?” sorusuna verilebilecek cevapları ifade etmektedir. Kimi insanlar yaşadıkları yerden uzaklaşmak, rahatlamak, farklı kültürlerle kaynaşmak gibi amaçlarla belli bir destinasyona seyahat edebilirken, kimileri ise macera aramak, yeni bir şeyler deneyimlemek ya da doğayla bütünleşmek gibi amaçlarla seyahat edebilirler. Bu motivasyonlar “itici faktörler” olarak ifade edilmektedir. Genel olarak bireye özeldir ve kişiden kişiye farklılık göstermektedir. Turistik destinasyonlar açısından bakıldığında ise her destinasyonun kendine has turistik çekiciliklerinin olduğunu söylemek mümkündür. Kimi destinasyonlar doğal güzellikleri, turist açısından güvenli oluşları ya da kolay ulaşılabilirlikleri sebebiyle turistleri kendilerine çekebilirken, kimi destinasyonlar ise ucuz oluşları, sakin ve sessiz olmaları ya da sahip oldukları aktivite imkanları nedeniyle tercih edilebilirler. Destinasyonların sahip oldukları bu özellikler ise “çekici faktörler” olarak ifade edilmektedir (Çavuşoğlu & Avcıkurt, 2021, s. 392). Bu araştırmada da doğa temelli turizme

¹ Araştırma için Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu’ndan 05.10.2022 tarihli ve 2022/08 sayılı kararla etik kurul onayı alınmıştır.

katılım gösteren bireylerin seyahat motivasyonları itici ve çekici faktörler kapsamında ele alınmaktadır.

Bu araştırmanın temel amacı, doğa temelli turizme katılım gösteren turistlerin seyahat motivasyonlarını ve yaşam doyumlarını belirlemektir. Aynı zamanda turistlerin sahip oldukları demografik özellikler ile seyahat motivasyonları ve yaşam doyumları arasında anlamlı farklılıkların olup olmadığını ortaya koymak amaçlanmaktadır. Literatür incelendiğinde her ne kadar doğa temelli turizme katılan turistlerin seyahat motivasyonlarına yönelik araştırmalara rastlansa da yaşam doyumlarına ilişkin araştırmaların oldukça sınırlı olduğu görülmektedir. Aynı zamanda yaşam doyumları ile ilgili söz konusu araştırmaların doğa temelli turizm türlerinden yalnızca bir ya da iki türü (dalış / doğa yürüyüşü ve yamaç paraşütü / rafting / offroad) üzerinden gerçekleştiği görülmektedir. Bu araştırmada doğa temelli turizm türleri daha çeşitli (doğa yürüyüşü / trekking, dağ tırmanışı, kayak, snowboard, sportif kaya tırmanışı, yelkenli su sporları, yamaç paraşütü, kanyoning) bir şekilde ele alınmaktadır. Farklı doğa temelli turizm türlerine ilgi gösteren turistlerin seyahat motivasyonları arasında anlamlı farklılıkların olup olmadığı ortaya koymaya çalışılarak literatürde yer alan boşluğun giderilmesi hedeflenmektedir.

LİTERATÜR TARAMASI

Doğa Temelli Turizm ve Seyahat Motivasyonu

Doğa ve doğanın sahip olduğu özellikler, doğa temelli aktivitelerin temelini oluşturmaktadır. Doğa temelli aktiviteleri gerçekleştirmek için belli bir destinasyona seyahat eden bireyler ise doğa temelli turizm kavramının ortaya çıkmasını sağlamaktadır. Doğa temelli turizm genel olarak; rekreasyon ve macera aktiviteleri, doğal alanların korunması, doğal çevreye bağlı olarak gerçekleştirilen aktiviteler ve zengin doğal özelliklere sahip bölgelerde turizmin gerçekleştirilmesi ile ilişkilendirilmektedir (Fredman vd., 2012, s. 289-290).

İlgili literatür incelendiğinde doğa temelli turizmin tanımı için ortak bir uzlaşma olmadığı görülmektedir. Turistleri belli bir destinasyona çekmede doğanın öncü rolü günümüzde oldukça iyi bir şekilde anlaşılakta ve bu tür turizm faaliyetleri doğa temelli turizm olarak adlandırılmaktadır. Bu kapsamda, doğa temelli turizmi, bireylerin nispeten bozulmamış doğa alanlarından doğrudan yararlanması şeklinde tanımlamak mümkündür. Doğa temelli turizmin ekolojik olarak sürdürülebilir olması için doğal çevrede kalıcı bir bozulma oluşturulmaması oldukça önem arz etmektedir (Valentine, 1992, ss. 105-108). Bir başka tanıma göre doğa temelli turizm, çoğu nispeten küçük olan, kırsal bölgelerde yer alan, tarım, ormancılık ve diğer kırsal unsurlarla birlikte çalışabilen farklı türdeki işletmeleri içeren bir doğal alan kullanım faaliyeti olarak ifade edilmektedir (Fredman & Tyrvaäinen, 2010, s. 177). Wolf, Croft ve Green'e göre (2019, s. 2) ise doğa temelli turizm, bir rekreasyonel aktivitenin yeri olabilecek doğal bir destinasyona yapılan

seyahat ya da destinasyonun doğal tarihini anlamak ve bitki ve hayvanlarla etkileşime geçmek için yapılan seyahatler olarak tanımlanabilir.

Doğa temelli turizm kapsamında gerçekleştirilen birçok aktivite bulunmaktadır. Bu aktiviteleri genel olarak, doğa yürüyüşü (trekking), kaya tırmanışı, kuş gözlemciliği, kanyoning, doğa fotoğrafçılığı, vahşi doğa safarileri, kamp, dağ tırmanışı, rafting oluşturmaktadır (Ingram & Durst, 1989, ss. 12-13). Buna ek olarak, kayak, snowboard, yamaç paraşütü ve yelkenli su sporları aktiviteleri, doğa temelli aktiviteler olarak ifade edilebilir.

Seyahat motivasyonu, bireylerin herhangi bir turizm hareketine katılmasına etki eden faktörleri ifade etmektedir. Seyahat motivasyonu genel olarak itici ve çekici faktörler kapsamında ele alınmaktadır. *İtici faktörler*, bireyi seyahat etmeye hazırlayan faktörleri ifade etmektedir. Bireyin her zaman bulunduğu ortamdan kaçış ve rahatlama isteği, yeni bir şeyler deneyimleme arzusu ya da farklı kültürlerle kaynaşma isteği vb. gibi duyguları, itici faktörler kapsamında ele alınmaktadır. *Çekici faktörler* ise bireyleri belli bir destinasyon çeken faktörler olarak ifade edilebilir. Destinasyona ulaşımın kolaylığı, destinasyonun sahip olduğu iklim özellikleri ve doğal güzellikler vb. durumlar çekici faktörler kapsamında ele alınmaktadır (Dann, 1977, s. 186).

Literatür incelendiğinde doğa temelli turizme katılım motivasyonlarına yönelik bazı araştırmaların yer aldığı görülmektedir. Meng, Tepanon ve Uysal (2006) doğa temelli turizm faaliyetlerine katılan bireylerin motivasyonlarını ortaya koymak amacıyla bir araştırma yapmışlardır. Bu araştırmada doğa temelli turizm faaliyetlerine katılım gösteren bireylerin motivasyonlarını; aktivitelerin varlığı, rahatlama, aile/arkadaşlar ile birlikte olma ve yenilik olarak ele almışlardır. Mehmetoğlu (2007a) yaptığı araştırmada doğa temelli turizm faaliyetlerini gerçekleştiren bireylerin seyahat motivasyonlarını; doğa, fiziksel aktiviteler, yenilik/öğrenme, günlük/sıradan, sosyal iletişim ve ego/statü olmak üzere altı alt boyutta ele almıştır. Mehmetoğlu (2007b) yaptığı bir diğer çalışmada doğa temelli turizm faaliyetlerine katılım gösteren bireylerin motivasyonlarını; günlük hayattan kaçış, yenilik ve öğrenme, sosyal iletişim, ego ve statü olmak üzere dört alt boyutta ele almıştır. Luo ve Deng (2007) doğa temelli turizme katılan bireylerin seyahat motivasyonlarını belirlemek amacıyla bir araştırma gerçekleştirmişlerdir. Bu araştırmada turistlerin seyahat motivasyonları; yenilik-kişisel gelişim, doğaya dönüş, bilgi ve spor/sağlık ve kaçış olmak üzere dört alt boyutta ele almışlardır. Kim vd. (2015) doğa temelli turizm faaliyetlerini gerçekleştiren bireylerin seyahat motivasyonlarını ortaya koymak amacıyla bir araştırma gerçekleştirmişlerdir. Bu araştırmada seyahat motivasyonları; doğal ortamdan hoşlanmak ve günlük yaşamdan kaçmak, yeni tip seyahatleri takip etmek, sağlıklı bir hayat yaşamak ve yakın arkadaşlıklar kurmak olarak ele alınmıştır. Caber ve Albayrak (2016) kaya tırmanışı yapan turistlerin seyahat motivasyonlarını belirlemek amacıyla bir araştırma gerçekleştirmişlerdir. Bu araştırmanın sonuçlarına göre turistleri kaya

tırmanışı yapmaya iten en önemli faktörler; fiziksel ortam ve zorluklar olurken, en önemli çekici faktörler ise yeni tırmanış yeri arama ve tırmanış turizmi altyapısı olarak ifade edilmiştir. Çavuşoğlu ve Avcıkurt (2021) yamaç paraşütü, rafting, safari gibi doğa temelli macera aktivitelerine katılan turistlerin seyahat motivasyonlarını belirlemeye yönelik olarak bir araştırma ortaya koymuşlardır. Bu araştırmada doğa temelli macera aktivitelerine katılan turistlerin seyahat motivasyonlarının itici faktörleri; macera arama, statü artırma ihtiyacı, yenilik arama, kaçış ve rahatlama ve sosyalleşme olarak ele alınırken çekici faktörler ise destinasyon imkanları, doğal güzellikler ve iklim, güvenlik, erişilebilirlik ve atmosfer olarak ele alınmıştır. İşçi (2021) doğa temelli turizme katılan turistlerin seyahat motivasyonlarını ve deneyim doyumunu ile ilişkisini belirlemek amacıyla bir araştırma gerçekleştirmiştir. Bu araştırmada doğa temelli turizm faaliyetlerine katılan bireylerin seyahat motivasyonları tek bir boyut altında toplanmış ve doğa temelli turizme katılım motivasyonu olarak adlandırılmıştır. Çınar ve Duran (2021) doğaya bağlı olmanın doğa yürüyüşlerine katılımında motivasyonel nasıl bir etkisinin olduğunu belirlemek amacıyla bir araştırma ortaya koymuşlardır. Bu araştırmada doğa yürüyüşlerine katılım motivasyonları; sosyal, sağlık, eğitim, zaman ve gözlem olarak ele alınmıştır. Karacaoğlu (2021) doğa temelli etkinliklere katılanların içsel motivasyonlarını belirlemek amacıyla bir araştırma gerçekleştirmiştir. Bu araştırmada doğa temelli turizme katılım motivasyonları; rahatlama, sosyalleşme, heyecan, öz saygı ve kendini gerçekleştirme olarak ele alınmıştır. Kibrit ve Genç (2022) doğa temelli turizm faaliyetlerini gerçekleştiren bireylerin seyahat motivasyonlarının incelenmesi amacıyla bir araştırma gerçekleştirmişlerdir. Bu araştırmada doğa temelli seyahat motivasyonları; doğa ile ilgili, fiziksel aktiviteler, yenilik öğrenme, gündelik/sıradan, sosyal ilişki ve ego/statü olarak ele alınmıştır.

Yaşam Doyumu

Yaşam doyumunu, bir kişinin yaşamının belirli bir döneminde istikrarlı ve olumlu bir yaşama derecesini ifade eden, kişinin yaşamındaki genel bir iyilik hali olarak ifade edilebilir (Lyubomirsky, 2001, s. 239). Bir diğer tanıma göre yaşam doyumunu, bireyin yaşamının genel olarak kalitesini belirli bir süreliğine olumlu olarak görme derecesi olarak ifade edilmektedir (Veenhoven, 1991, s. 7). Kişilerin mutlu bir hayat sürebilmelerinin ve yaşadıkları hayatın bir anlamının olabilmesinin en temel unsuru yaşam doyumunu olarak görülmektedir (Diener, 1984, s. 550).

Literatür incelendiğinde yaşam doyumunu ile ilgili kısmen doğa, spor ve macera aktivitelerini kapsayan sınırlı sayıda araştırmaların yer aldığı görülmektedir. Sevinç ve Özel (2018) dalış yapan bireylerin yaşam doyumlarını ortaya koymak amacıyla bir araştırma gerçekleştirmişlerdir. Bu araştırmada, bireylerin dalış aktivitelerini gerçekleştirmeleri ile yaşam doyumunu düzeyleri arasında anlamlı bir ilişkinin var olduğunu belirtmektedirler. Barut vd. (2019) doğa yürüyüşü ve yamaç paraşütü aktivitelerini gerçekleştiren bireylerin yaşam doyumlarını ortaya koymak üzere bir çalışma yapmışlardır. Bu çalışma

sonuçlarında doğa yürüyüşü ve yamaç paraşütü aktivitelerini gerçekleştiren katılımcıların yaşam doyumu düzeylerinin yüksek olduğu ifade edilmektedir. Acar, Yalçın ve Koçoğlu (2021) Offroad yapan bireyleri motive eden faktörlerin yaşam doyumuna etkisini ortaya koymak hedefiyle bir araştırma gerçekleştirmişlerdir. Bu araştırmanın sonuçlarına göre bireyleri offroad yapmak için motive eden faktörlerin yaşam doyumlarını olumlu yönde etkilediğini ileri sürmüşlerdir. Dirlik ve Koroğlu (2021) rafting yapan turistler yaşam doyumlarını belirlemek amacıyla araştırma gerçekleştirmişlerdir. Araştırmanın sonuçlarına göre, rafting yapan turistlerin yaşam doyum düzeylerinin nispeten yüksek olduğunu ileri sürmüşlerdir.

YÖNTEM

Bu araştırmanın temel amacı, doğa temelli turizm aktivitelerine katılan turistlerin seyahat motivasyonlarını ve yaşam doyumlarını ortaya koymaktır. Aynı zamanda araştırmaya katılan turistlerin demografik özellikleri ile seyahat motivasyonları ve yaşam doyumları arasında anlamlı farklılıklar olup olmadığının ortaya konması amaçlanmaktadır. Araştırmanın evrenini Türkiye’de doğa temelli turizme katılan turistler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise doğa temelli turizm faaliyetleri kapsamında turlar düzenleyen bir A grubu seyahat acentesinden doğa temelli turlar satın alan bireyler oluşturmaktadır. Araştırma nicel araştırma kapsamında anket tekniği ile yürütülmüştür. Bu kapsamda çevrimiçi anket² oluşturulmuş ve ilgili örnekleme çevrimiçi yöntemler (Whatsapp uygulaması, acentenin kurumsal Instagram hesabı üzerinden yapılan paylaşımlar) kullanılarak iletilmiştir. Araştırma kapsamında olasılığa dayalı olmayan örnekleme tekniklerinden biri olan kasti örnekleme kullanılmış olup 269 bireyden veri toplanmıştır. Toplanan veriler analiz öncesinde detaylı bir şekilde incelenmiş ve tüm sorulara aynı katılım derecesini işaretleyen 6 bireyin cevapları araştırmada kapsam dışında tutulmuştur. Böylece analiz edilebilir 263 veriye ulaşılmıştır. Araştırmada elde edilen veriler 2022 yılının Ekim-Kasım ayları arasında toplanmıştır. Araştırmaya katılan bireylerin seyahat motivasyonlarını ölçmek amacıyla Caber ve Albayrak (2016) tarafından ortaya konan araştırmadan faydalanılmıştır. Seyahat motivasyonları kapsamında itici faktörler 26 ifadeden, çekici faktörler ise 14 ifadeden oluşmaktadır. Araştırmaya katılım gösteren bireylerin yaşam doyumlarını ölçmek amacıyla Diener vd. (1985) tarafından oluşturulan, Dağlı ve Baysal (2016) tarafından Türkçeye uyarlaması yapılan ölçek kullanılmıştır. Ölçek 5 ifadeden oluşmaktadır. Katılımcıların demografik özelliklerini ölçmek amacıyla ise ankette 10 adet soruya yer verilmiştir. Araştırmaya katılım gösteren bireylerin anketteki ifadelerle katılım dereceleri 5’li Likert Tipi Ölçek kullanılarak elde edilmiştir. Araştırmaya katılan bireylerin ankette yer alan ifadelerle ve sorulara samimi, doğru ve dürüst bir şekilde cevap verdikleri varsayılmıştır. Araştırma, zaman ve maliyet kısıtları sebebiyle çevrimiçi anket tekniği kullanılarak yürütülmüştür. Araştırma

² <https://forms.gle/UiftCmV69VCrw2j56>.

kapsamında edinilen veriler nicel yöntemler uygulanarak analize tabi tutulmuştur. Bu doğrultuda, tanımlayıcı analizler, faktör ve güvenirlik analizlerinin yanı sıra t-testi, ANOVA analizleri gerçekleştirilmiştir. Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu 05.10.2022 tarihli ve 2022/08 sayılı kararı ile bu araştırmanın gerçekleştirilmesini etik açıdan uygun bulmuştur.

Araştırma kapsamında şu hipotezlerin test edilmesi amaçlanmaktadır:

H₁: Katılımcıların cinsiyetleri ile onları doğa temelli turizme katılmaya iten faktörler arasında anlamlı farklılıklar vardır.

H₂: Katılımcıların cinsiyetleri ile onları doğa temelli turizm destinasyonlarına çeken faktörler arasında anlamlı farklılıklar vardır.

H₃: Katılımcıların cinsiyetleri ile yaşam doyumları arasında anlamlı farklılıklar vardır.

H₄: Katılımcıların medeni durumları ile onları doğa temelli turizme katılmaya iten faktörler arasında anlamlı farklılıklar vardır.

H₅: Katılımcıların medeni durumları ile onları doğa temelli turizm destinasyonlarına çeken faktörler arasında anlamlı farklılıklar vardır.

H₆: Katılımcıların medeni durumları ile yaşam doyumları arasında anlamlı farklılıklar vardır.

H₇: Katılımcıların yaşları ile onları doğa temelli turizme katılmaya iten faktörler arasında anlamlı farklılıklar vardır.

H₈: Katılımcıların yaşları ile onları doğa temelli turizm destinasyonlarına çeken faktörler arasında anlamlı farklılıklar vardır.

H₉: Katılımcıların yaşları ile yaşam doyumları arasında anlamlı farklılıklar vardır.

H₁₀: Katılımcıların meslekleri ile onları doğa temelli turizme katılmaya iten faktörler arasında anlamlı farklılıklar vardır.

H₁₁: Katılımcıların meslekleri ile onları doğa temelli turizm destinasyonlarına çeken faktörler arasında anlamlı farklılıklar vardır.

H₁₂: Katılımcıların meslekleri ile yaşam doyumları arasında anlamlı farklılıklar vardır.

H₁₃: Katılımcıların öncelikli ve sık olarak gerçekleştirdikleri doğa temelli aktivite türü ile onları doğa temelli turizme katılmaya iten faktörler arasında anlamlı farklılıklar vardır.

H₁₄: Katılımcıların öncelikli ve sık olarak gerçekleştirdikleri doğa temelli aktivite türü ile onları doğa temelli turizm destinasyonlarına çeken faktörler arasında anlamlı farklılıklar vardır.

H₁₅: Katılımcıların öncelikli ve sık olarak gerçekleştirdikleri doğa temelli aktivite türü ile yaşam doyumları arasında anlamlı farklılıklar vardır.

BULGULAR

Araştırmanın bu kısmında, araştırma kapsamında katılımcılardan elde edilen verilerin analizleri sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmektedir.

Katılımcıların demografik özelliklerine dair bilgiler Tablo 1'de listelenmektedir.

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Özellikleri

Değişkenler	Grup	Sayı (n)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Erkek	148	56,3
	Kadın	115	43,7
Medeni Durum	Bekar	107	40,7
	Evli	139	52,8
	Diğer	17	6,5
Yaş	18 – 25	7	2,7
	26 – 33	39	14,8
	34 – 41	59	22,4
	42 – 49	70	26,6
	50 yaş ve üzeri	88	33,5
Eğitim Durumu	İlköğretim	1	0,4
	Lise ve dengi	18	6,8
	Önlisans	15	5,7
	Lisans	140	53,2
	Lisansüstü	89	33,9
Meslek	Öğrenci	5	1,9
	Kamu çalışanı	55	20,9
	Özel sektör – İş yeri sahibi	51	19,4
	Özel sektör – Çalışan	100	38,0
	Emekli	26	9,9
	Diğer	26	9,9
Aylık Gelir Düzeyi	5500 TL ve altı	15	5,6
	5501 TL – 8000 TL	32	12,2
	8001 TL – 10000 TL	63	24,0
	10001 TL ve üzeri	153	58,2
Doğa Temelli Aktivitelere Başlama Yaşı	17 yaş ve altı	44	16,8
	18 – 25	82	31,2
	26 – 33	64	24,3
	34 – 41	34	12,9
	42 – 49	26	9,9
	50 yaş ve üzeri	13	4,9
Öncelikli ve Sık Olarak Gerçekleştirilen Doğa Temelli Aktivite	Trekking	154	58,6
	Dağ tırmanışı	50	19,0
	Kayak	10	3,8
	Snowboard	6	2,3
	Sportif kaya tırmanışı	14	5,3
	Yelkenli su sporları	8	3,0
	Yamaç paraşütü	3	1,1
	Kanyoning	6	2,3
	Diğer	12	4,6
	Doğa Temelli Aktivitelere İlk Yönlendiren Unsur	Kendi isteğim / arayışım	168
Aile üyeleri		17	6,5
Akrabalar		3	1,1

	Arkadaşlar	64	24,3
	Okul/Öğretmen	5	1,9
	Diğer	6	2,3
Toplam		263	100

Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya katılan bireylerin çoğunluğunun erkek (%56,3), evli (%52,8), 50 yaş ve üzeri yaş grubunda (%33,5), lisans mezunu (%53,2), 10001 TL ve üzeri gelire sahip (%58,2) ve özel sektörde çalışan (%38) oldukları görülmektedir. Katılımcıların doğa temelli aktivitelere başlama yaşlarına bakıldığında çok büyük bir çoğunluğunun 33 yaş ve altında (%72,3) başladıkları dikkat çekmektedir. Katılımcıların öncelikli ve sık olarak gerçekleştirdikleri doğa temelli aktivitelere bakıldığında büyük bir kısmının (%58,6) trekking yaptığı görülmektedir. Katılımcıları doğa temelli aktivitelere katılmaya iten unsurlara bakıldığında ise oldukça büyük bir kısmının (%63,9) kendi isteği ve arayışı ile bu aktivitelere yönlendiği dikkat çekmektedir.

Araştırma kapsamında kullanılan itici faktörler ölçeğine dair faktör analizi, güvenilirlik analizi ve ortalama bulgularına Tablo 2’de yer verilmektedir.

Tablo 2: İtici Faktörler Ölçeğine Dair Bulgular

Alt Boyutlar	İfadeler	Faktör Yüğü	Ort.	Özdeğer	Açıklanan Varyans (%)	Cronbach (α) Değeri
Kendini Geliştirme ve Gerçekleştirme	IF4- Fiziksel yeteneklerimi test etmek	,850	3,91	6,793	26,127	,829
	IF5- Kendimi geliştirmek	,774				
	IF3- Başarmak	,754				
	IF6- Fiziksel yeteneklerimi geliştirmek	,744				
	IF2- Heyecan bulmak	,624				
	IF1-Risk barındıran bir aktivite gerçekleştirmek	,515				
	IF14- Özgüvenimi artırmak	,456				
Kaçış ve Rahatlama	IF8- Zihnimi dinlendirmek	,824	4,70	3,119	11,997	,845
	IF10- Stres ve gerilimden uzaklaşmak	,804				
	IF9- Rutin hayattan uzaklaşmak	,779				
	IF7- Rahatlamak	,770				
Sosyalleşme	IF17- Arkadaşlıklar geliştirmek	,871	3,45	2,630	10,116	,909
	IF16- Yeni insanlarla tanışmak	,850				
	IF15- Sosyalleşmek	,740				
Statü Artırma	IF11- Daha fazla tanınır olmak	,860	1,93	1,823	7,012	,833
	IF12- Sosyal statümü artırmak	,812				
	IF13- Başkalarına bunu yapabildiğimi göstermek	,746				

Doğa ile Buluşma	IF19- Güzel manzaralar görmek	,791	4,79	1,426	5,484	,729
	IF20- Doğa ile iç içe olmak	,762				
	IF18- El değmemiş doğanın tadını çıkarmak	,735				
	IF21- Özgür ve bağımsız olmak	,598				
Yenilik Arama	IF26- Farklı kültürleri tanımak	,808	4,68	1,130	4,346	,752
	IF25- Yeni bir yerde bulunmak	,763				
	IF24- Yeni şeyler öğrenmek	,741				
İyi Vakit Geçirme	IF23- Arkadaşlarıyla keyifli vakit geçirmek	,797	4,38	1,028	3,955	,778
	IF22- Eğlenmek	,758				
Ölçeğin Bütününe İlişkin Veriler	KMO Örneklem Yeterliliği Ölçüsü: ,833 Ki-kare Değeri: 3435,138 Df: 325 Anlamlılık: ,000				69,037	,876

Tablo 2’de yer alan bulgular incelendiğinde, itici faktörler ölçeğinin yedi alt boyuta ayrıldığı görülmektedir. Bu boyutlar; *kendini geliştirme ve gerçekleştirme, kaçış ve rahatlama, sosyalleşme, statü artırma, doğa ile buluşma, yenilik arama ve iyi vakit geçirme* olarak adlandırılmıştır. Araştırmada kullanılan ölçeğin toplam açıklanan varyansı %69,037 olarak tespit edilmiştir. Ölçeğin tamamına dair Cronbach Alpha güvenilirlik analizi sonucuna bakıldığında, (α : ,876) oldukça güvenilir bir ölçek olduğunu ileri sürmek mümkündür. Alt boyutların ortalama değerlerine bakıldığında, katılımcıları doğa temelli turizme katılmaya iten başlıca faktörlerin *doğa ile buluşma, kaçış ve rahatlama, yenilik arama ve iyi vakit geçirme* olduğu görülmektedir.

Araştırma kapsamında kullanılan çekici faktörler ölçeğine dair faktör analizi, güvenilirlik analizi ve ortalama verileri Tablo 3’te listelenmektedir.

Tablo 3: Çekici Faktörler Ölçeğine Dair Bulgular

Alt Boyutlar	İfadeler	Faktör Yüğü	Ort.	Özdeğer	Açıklanan Varyans (%)	Cronbach (α) Değeri
Erişilebilirlik ve Güvenlik	ÇF6- Ulaşımın ucuz olması	,908	3,55	4,524	32,315	,834
	ÇF7- Konaklamanın ucuz olması	,876				
	ÇF5- Ulaşımın kolay olması	,767				
	ÇF9- Bölgenin güvenli olması	,542				
Doğa	ÇF1- Doğal güzelliklerin varlığı	,869	4,80	2,102	15,018	,774
	ÇF2- Bozulmamış ve kirlenmemiş bir çevre	,808				

	ÇF4- Temiz havanın varlığı	,700				
Sakinlik	ÇF12- Çok fazla turistik yer olmaması	,899	4,43	1,506	10,757	,775
	ÇF13- Kalabalık olmaması	,861				
	ÇF11- Sakin ve sessiz bir yer olması	,608				
Destinasyon İmkanları	ÇF14- Grupça yapılabilen aktivite imkanlarının varlığı	,759	4,02	1,120	7,998	,631
	ÇF8- Yöresel lezzetlerin varlığı	,622				
	ÇF10- Yakın çevrede gezilecek görülecek yerlerin olması	,534				
	ÇF3- Doğa temelli aktivitelerin varlığı	,489				
Ölçeğin Bütününe İlişkin Veriler	KMO Örneklem Yeterliliği Ölçüsü: ,779 Ki-kare Değeri: 1507,709 Df: 91 Anlamlılık: ,000				66,087	,823

Tablo 3'teki bulgular incelendiğinde çekici faktörler ölçeğinin dört alt boyutta toplandığı görülmektedir. Bu boyutlar; *erişilebilirlik ve güvenlik, doğa, sakinlik ve destinasyon imkanları* olarak isimlendirilmiştir. Çekici faktörler ölçeğinin açıkladığı toplam varyans %66,087 olarak bulunmuştur. Ölçeğin bütününe ilişkin güvenilirlik analizi değerine bakıldığında, (α : ,823) ölçeğin yüksek derecede güvenilir olduğu ileri sürülebilir. Çekici faktör ölçeği alt boyutlarının ortalama değerlerine bakıldığında, bireyleri doğa temelli turizm destinasyonuna çeken başlıca faktörlerin *doğa, sakinlik ve destinasyon imkanları* olduğunu ileri sürmek mümkündür.

Araştırmada kullanılan yaşam doyumu ölçeğine dair faktör analizi, güvenilirlik analizi ve ortalama bulgularına Tablo 4'te yer verilmektedir.

Tablo 4: Yaşam Doyumu Ölçeğine Dair Bulgular

Boyut	İfadeler	Faktör Yüğü	Ort.	Özdeğer	Açıklanan Varyans (%)	Cronbach (α) Değeri
Yaşam Doyumu	YD3- Hayatımdan memnunum.	,838	3,50	3,289	65,780	,862
	YD4- Şimdiye kadar hayattan istediğim önemli şeylere sahip oldum.	,836				
	YD2- Hayat şartlarım mükemmeldir.	,808				
	YD1- İdeallerime yakın bir hayatım vardır.	,798				
	YD5- Tekrar dünyaya gelsem hayatımdaki hemen hemen hiçbir şeyi değiştirmedim.	,773				
Ölçeğin Bütününe	KMO Örneklem Yeterliliği Ölçüsü: ,867				65,780	,862

İlişkin Veriler	Ki-kare Değeri 587,722 Df: 10 Anlamlılık: ,000					
------------------------	--	--	--	--	--	--

Tablo 4 incelendiğinde yaşam doyumu ölçeğinin açıkladığı toplam varyansının %65,780 olduğu görülmektedir. Ölçeğe dair Cronbach Alpha güvenilirlik katsayı değerine bakıldığında, (α : ,862) ölçeğin yüksek derecede güvenilir olduğu ileri sürülebilir. Yaşam doyumu ölçeğinin ortalama değerine bakıldığında ise araştırmaya katılan bireylerin yaşam doyumu düzeylerinin ortalamasının üstünde olduğu ileri sürülebilir.

Tablo 5'te katılımcıların cinsiyetleri ile onları seyahat etmeye iten faktörler, onları bir destinasyona çeken faktörler ve yaşam doyumları arasında anlamlı farklılıklar olup olmadığını belirlemeye yönelik olarak yapılan t testi analizi bulgularına yer verilmektedir.

Tablo 5: Katılımcıların Cinsiyetlerine Dair T Testi Analizi Bulguları

Alt Boyutlar	Cinsiyet	N	Ort.	S.S.	T	P
İTİCİ FAKTÖRLER						
Kendini geliştirme ve gerçekleştirme	Erkek	148	3,96	,70717	1,176	,241
	Kadın	115	3,85	,82554		
Kaçış ve rahatlama	Erkek	148	4,70	,47858	-,057	,954
	Kadın	115	4,70	,60268		
Sosyalleşme	Erkek	148	3,55	1,15582	1,514	,131
	Kadın	115	3,33	1,13211		
Statü Artırma	Erkek	148	1,99	1,06336	1,149	,252
	Kadın	115	1,84	1,01862		
Doğa ile Buluşma	Erkek	148	4,74	,40245	-2,613	,009*
	Kadın	115	4,86	,34144		
Yenilik Arama	Erkek	148	4,59	,55839	-3,252	,001*
	Kadın	115	4,79	,35722		
İyi Vakit Geçirme	Erkek	148	4,35	,86595	-,863	,389
	Kadın	115	4,43	,75262		
ÇEKİCİ FAKTÖRLER						
Erişilebilirlik ve Güvenlik	Erkek	148	3,47	,94470	-1,720	,087
	Kadın	115	3,67	,92798		
Doğa	Erkek	148	4,71	,44563	-4,338	,000*
	Kadın	115	4,91	,22114		
Sakinlik	Erkek	148	4,31	,73244	-2,983	,003*
	Kadın	115	4,57	,61898		
Destinasyon İmkanları	Erkek	148	3,93	,72879	-2,257	,025*
	Kadın	115	4,14	,74485		
YAŞAM DOYUMU	Erkek	148	3,49	,80220	-,276	,783
	Kadın	115	3,5217	,68195		

* $p < 0,000$ (Anlamlı sonuçları ifade etmektedir).

Tablo 5 incelendiğinde katılımcıların cinsiyetleri ile itici faktörler alt boyutlarında yer alan *doğa ile buluşma* ve *yenilik arama* arasında anlamlı farklılıkların var olduğu bulunmuştur. Buna göre kadınların erkeklere oranla daha fazla doğa ile buluşma ve yenilik arama itici motivasyonları ile doğa temelli turizme katıldıklarını ileri sürmek mümkündür. Katılımcıların cinsiyetleri ile çekici faktörler alt boyutları arasında yer alan *doğa*, *sakinlik* ve *destinasyon imkanları* arasında anlamlı farklılıklar olduğu bulunmuştur. Bu sonuca göre, kadın katılımcıların doğa temelli turizm destinasyonu çekim unsurlarından doğanın sahip olduğu özelliklere, destinasyonun sakinliğine ve imkanlarına erkek katılımcılara oranla daha fazla önem verdikleri ifade edilebilir. Araştırmaya katılan bireylerin cinsiyetleri ile yaşam doyumları arasında ise anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Yapılan bu analiz sonuçlarına göre “H₁: Katılımcıların cinsiyetleri ile onları doğa temelli turizme katılmaya iten faktörler arasında anlamlı farklılıklar vardır.” ve “H₂: Katılımcıların cinsiyetleri ile onları doğa temelli turizm destinasyonlarına çeken faktörler arasında anlamlı farklılıklar vardır.” hipotezleri kısmen desteklenirken, “H₃: Katılımcıların cinsiyetleri ile yaşam doyumları arasında anlamlı farklılıklar vardır.” hipotezi reddedilmiştir.

Katılımcıların medeni durumları ile araştırmaya konu olan değişkenler arasında anlamlı farklılıklar olup olmadığını belirlemeye yönelik olarak yapılan ANOVA analizi verileri Tablo 6’da listelenmektedir.

Tablo 6: Katılımcıların Medeni Durumlarına Dair ANOVA Analizi Bulguları

Alt Boyutlar	Df	F	Anlamlılık (p)
İTİCİ FAKTÖRLER			
Kendini geliştirme ve gerçekleştirme	262	2,019	,135
Kaçış ve rahatlama	262	2,085	,126
Sosyalleşme	262	2,077	,127
Statü Artırma	262	2,319	,100
Doğa ile Buluşma	262	2,510	,083
Yenilik Arama	262	1,275	,281
İyi Vakit Geçirme	262	2,961	,783
ÇEKİCİ FAKTÖRLER			
Erişilebilirlik ve Güvenlik	262	,783	,458
Doğa	262	,887	,413
Sakinlik	262	,230	,795
Destinasyon İmkanları	262	,769	,464
YAŞAM DOYUMU	262	4,225	,016*

* p<0,000 (Anlamlı sonuçları ifade etmektedir).

Tablo 6 incelendiğinde katılımcıların medeni durumları ile yaşam doyumları arasında anlamlı farklılıkların var olduğu bulunmuştur. Farklılığın ne olduğunu belirlemeye yönelik olarak yapılan Post Hoc analizi sonucunda doğa temelli turizme katılan evli bireylerin bekar bireylere oranla yaşam doyumlarının daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların medeni durumları ile onları doğa

temelli turizme katılmaya iten faktörler ile onları doğa temelli turizm destinasyonlarına çeken faktörler arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmemiştir. Yapılan bu analizin sonuçlarına göre “H₄: Katılımcıların medeni durumları ile onları doğa temelli turizme katılmaya iten faktörler arasında anlamlı farklılıklar vardır.” ile “H₅: Katılımcıların medeni durumları ile onları doğa temelli turizm destinasyonlarına çeken faktörler arasında anlamlı farklılıklar vardır.” hipotezleri reddedilirken, “H₆: Katılımcıların medeni durumları ile yaşam doyumları arasında anlamlı farklılıklar vardır.” hipotezi kabul edilmiştir.

Katılımcıların yaşları ile araştırmaya konu değişkenler arasında anlamlı farklılıklar olup olmadığını belirlemek amacıyla uygulanan ANOVA analizi bulguları Tablo 7’de listelenmektedir.

Tablo 7: Katılımcıların Yaşlarına İlişkin ANOVA Analizi Bulguları

Alt Boyutlar	Df	F	Anlamlılık (p)
İTİCİ FAKTÖRLER			
Kendini geliştirme ve gerçekleştirme	262	8,015	,000*
Kaçış ve rahatlama	262	2,244	,065
Sosyalleşme	262	1,490	,206
Statü Artırma	262	3,130	,015*
Doğa ile Buluşma	262	,570	,685
Yenilik Arama	262	,397	,811
İyi Vakit Geçirme	262	2,856	,024*
ÇEKİCİ FAKTÖRLER			
Erişilebilirlik ve Güvenlik	262	1,081	,366
Doğa	262	2,348	,055
Sakinlik	262	,394	,813
Destinasyon İmkanları	262	1,070	,372
YAŞAM DOYUMU	262	1,822	,125

* p<0,000 (Anlamlı sonuçları ifade etmektedir).

Tablo 7’ye bakıldığında katılımcıların yaşları ile itici faktör alt boyutları arasında yer alan *kendini geliştirme ve gerçekleştirme*, *statü artırma* ve *iyi vakit geçirme* arasında anlamlı farklılıklar olduğu bulunmuştur. Farklılığın neden kaynaklandığını tespit etmeye yönelik olarak gerçekleştirilen Post Hoc analizi sonuçlarına göre “50 yaş ve üzeri” grubunda yer alan katılımcıların doğa temelli turizme katılımda kendini geliştirme ve gerçekleştirme itici motivasyonuna diğer tüm yaş gruplarına göre daha az sahip olduğu görülmüştür. Bunun yanı sıra “18-25 yaş” grubunda yer alan katılımcıların “34-41 yaş” ile “50 yaş ve üzeri” grubunda yer alan katılımcılara göre daha fazla statü artırma ihtiyacı hissederek doğa temelli turizme katıldıkları tespit edilmiştir. Son olarak ise “18-25 yaş” grubunda yer alan katılımcıların diğer tüm yaş gruplarına göre doğa temelli turizme katılımlarında iyi vakit geçirme motivasyonuna daha fazla sahip oldukları bulunmuştur. Bu analiz sonuçlarına göre, “H₇: Katılımcıların yaşları ile onları doğa temelli turizme katılmaya iten faktörler arasında anlamlı farklılıklar vardır.” hipotezi kısmen kabul edilirken, “H₈: Katılımcıların yaşları ile onları doğa temelli turizm destinasyonlarına çeken faktörler arasında anlamlı farklılıklar vardır.” ile “H₉:

Katılımcıların yaşları ile yaşam doyumları arasında anlamlı farklılıklar vardır.” hipotezleri reddedilmiştir.

Araştırmaya katılan bireylerin meslekleri ile araştırmaya konu olan değişkenler arasında anlamlı farklılıklar bulunup bulunmadığına dair yapılan ANOVA analizi sonuçları Tablo 8’de listelenmektedir.

Tablo 8: Katılımcıların Mesleklerine İlişkin ANOVA Analizi Bulguları

Alt Boyutlar	Df	F	Anlamlılık (p)
İTİCİ FAKTÖRLER			
Kendini geliştirme ve gerçekleştirme	262	3,357	,006*
Kaçış ve rahatlama	262	4,484	,001*
Sosyalleşme	262	1,785	,116
Statü Artırma	262	,461	,805
Doğa ile Buluşma	262	1,159	,330
Yenilik Arama	262	,549	,739
İyi Vakit Geçirme	262	2,153	,060
ÇEKİCİ FAKTÖRLER			
Erişilebilirlik ve Güvenlik	262	,949	,450
Doğa	262	1,455	,205
Sakinlik	262	1,138	,341
Destinasyon İmkanları	262	,559	,731
YAŞAM DOYUMU	262	3,942	,002*

* p<0,000 (Anlamlı sonuçları ifade etmektedir).

Tablo 8’e bakıldığında katılımcıların meslekleri ile onları doğa temelli turizme katılmaya iten faktörlerden *kendini geliştirme ve gerçekleştirme* ile *kaçış ve rahatlama* arasında anlamlı farklılıklar olduğu bulunmuştur. Bunun yanı sıra katılımcıların meslekleri ile yaşam doyumları arasında da anlamlı farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Farklılığın hangi meslekler arasında yer aldığını ortaya koymaya yönelik olarak Post Hoc analizi uygulanmıştır. Bu analizin sonuçlarına göre öğrenci olan katılımcıların kaçış ve rahatlama itici motivasyonunun, mesleği özel sektör çalışanı ve kamu çalışanı olan katılımcılara göre daha az olduğu görülmektedir. Emekli olan katılımcıların ise kendini geliştirme ve gerçekleştirme itici motivasyonunun, özel sektörde çalışanlara oranla daha az olduğu tespit edilmiştir. Yaşam doyumunu değişkeni üzerinden bakıldığında ise emekli olan katılımcıların yaşam doyum düzeylerinin özel sektörde ve kamuda çalışan katılımcılara göre daha fazla olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre, “H₁₁: Katılımcıların meslekleri ile onları doğa temelli turizm destinasyonlarına çeken faktörler arasında anlamlı farklılıklar vardır.” hipotezi reddedilirken, “H₁₂: Katılımcıların meslekleri ile yaşam doyumları arasında anlamlı farklılıklar vardır.” hipotezi kabul edilmiştir. “H₁₀: Katılımcıların meslekleri ile onları doğa temelli turizme katılmaya iten faktörler arasında anlamlı farklılıklar vardır.” hipotezi ise kısmen kabul edilmiştir.

Katılımcıların öncelikli ve sık olarak gerçekleştirdikleri doğa temelli aktivite türleri ile araştırmaya konu değişkenler arasında anlamlı farklılıklar

bulunup bulunmadığını belirlemeye yönelik olarak gerçekleştirilen ANOVA analizine dair bulgular Tablo 9’da listelenmektedir.

Tablo 9: Katılımcıların Öncelikli ve Sık Olarak Gerçekleştirdikleri Aktivitelere İlişkin ANOVA Analizi Bulguları

Alt Boyutlar	Df	F	Anlamlılık (p)
İTİCİ FAKTÖRLER			
Kendini geliştirme ve gerçekleştirme	262	1,636	,115
Kaçış ve rahatlama	262	2,479	,013*
Sosyalleşme	262	1,876	,064
Statü Artırma	262	1,820	,074
Doğa ile Buluşma	262	1,126	,346
Yenilik Arama	262	,780	,621
İyi Vakit Geçirme	262	,864	,548
ÇEKİCİ FAKTÖRLER			
Erişilebilirlik ve Güvenlik	262	,496	,859
Doğa	262	1,739	,090
Sakinlik	262	3,443	,001*
Destinasyon İmkanları	262	1,598	,126
YAŞAM DOYUMU	262	1,078	,379

* $p < 0,000$ (Anlamlı sonuçları ifade etmektedir).

Tablo 9 incelendiğinde katılımcıların öncelikli ve sık olarak gerçekleştirdikleri doğa temelli aktivite türleri ile itici faktörlerin alt boyutlarından olan *kaçış ve rahatlama* motivasyonu ve çekici faktörler alt boyutlarından olan *sakinlik* arasında anlamlı farklılıklar olduğu bulunmuştur. Farklılıkların kaynağını ortaya koymaya yönelik olarak Post Hoc analizi gerçekleştirilmiştir. Bu analiz sonuçlarına göre, trekking yapan katılımcıların kanyoning yapan katılımcılara göre daha fazla kaçış ve rahatlama motivasyonuna sahip oldukları belirlenmiştir. Bunun yanı sıra trekking yapan katılımcıların sportif kaya tırmanışı yapan katılımcılara göre gittikleri destinasyonlarda daha fazla *sakinlik* aradıkları tespit edilmiştir. Bu analiz sonuçlarına göre, “ H_{13} : Katılımcıların öncelikli ve sık olarak gerçekleştirdikleri doğa temelli aktivite türü ile onları doğa temelli turizme katılmaya iten faktörler arasında anlamlı farklılıklar vardır.” ile “ H_{14} : Katılımcıların öncelikli ve sık olarak gerçekleştirdikleri doğa temelli aktivite türü ile onları doğa temelli turizm destinasyonlarına çeken faktörler arasında anlamlı farklılıklar vardır.” hipotezleri *kısmen desteklenirken*, “ H_{15} : Katılımcıların öncelikli ve sık olarak gerçekleştirdikleri doğa temelli aktivite türü ile yaşam doyumları arasında anlamlı farklılıklar vardır.” hipotezi *reddedilmiştir*.

Katılımcıların eğitim düzeyleri ile araştırmaya konu olan değişkenler arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmemiştir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Temel amacı doğa temelli turizme katılan turistlerin seyahat motivasyonlarını ve yaşam doyumlarını ortaya koymak olan bu araştırma, 263 bireyden elde edilen veriler doğrultusunda gerçekleştirilmiştir. Aynı zamanda araştırmaya katılan bireylerin demografik özellikleri ile araştırmaya konu değişkenler arasında anlamlı farklılıkların bulunup bulunmadığı da ortaya konmaya çalışılmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre araştırmaya katılan bireylerin büyük bir kısmının *trekking* gerçekleştirmek amacıyla doğa temelli turizme katıldıkları görülmektedir. Bunun yanı sıra katılımcıların doğa temelli aktivitelere yönelmesindeki başlıca unsurun *kendi arayışları* olduğu dikkat çekmektedir.

Bireyleri doğa temelli turizme katılmaya iten başlıca faktörlerin; *doğa ile buluşma, kaçış ve rahatlama, yenilik arama ve iyi vakit geçirme* olduğu görülmektedir. Diğer bir ifadeyle, doğa ile bütünleşme ve onu özümseme isteği, yoğun, stresli, kalabalık şehir ve iş hayatından uzaklaşma arzusu, farklı kültür ve yerleri keşfetme güdüsü ve anın tadını çıkarma arzusunun bireyleri doğa temelli turizme katılmaya ittiği söylenebilir. Bireyleri doğa temelli turizme itmede en az etkiye sahip faktörün ise *statü artırma ihtiyacı* olduğu dikkat çekmektedir. Bu doğrultuda, doğa temelli turizme katılan bireylerin sosyal statülerini artırmak, başkalarına kendini ispatlamak ve daha fazla tanınmak gibi bir içsel motivasyonunun olmadığını ileri sürmek mümkündür. Bireyleri doğa temelli turizmi gerçekleştirmek amacıyla belirli destinasyonlara çeken faktörlere bakıldığında ise özellikle *destinasyonun sahip olduğu doğal güzelliklerin ve sakinliğinin* turistler üzerinde oldukça büyük bir öneme sahip olduğunu ileri sürmek mümkündür. Bu araştırma kapsamında ortaya çıkan itici ve çekici seyahat motivasyonu faktörleri Meng vd. (2006), Mehmetoğlu (2007a ve 2007b), Luo ve Deng (2007), Kim vd. (2015), Caber ve Albayrak (2016), Çavuşoğlu ve Avcıkurt (2021), Karacaoğlu (2021), Kibrit ve Genç (2022) çalışmalarında ortaya çıkan faktörlerle büyük ölçüde örtüşmektedir.

Araştırmaya katılan bireylerin, doğa temelli turizm destinasyonlarını tercih aşamasında destinasyonun sahip olduğu imkanlara önem verdikleri araştırma sonuçlarında karşımıza çıkmaktadır. Bu doğrultuda, destinasyonda yöresel yemeklerin turistlerin hizmetine sunulması, var olan gezilip görülebilecek tarihi, kültürel, doğal değerlerin tahrip olmasının önüne geçilmesi, gruplar halinde yapılabilecek doğa temelli aktivite imkanlarının oluşturulması gibi hususların doğa temelli turizme katılan bireyler için önem arz ettiği ifade edilebilir.

Doğa temelli turizme hitap eden destinasyon yöneticilerinin, bölgelerine yönelik turist akışını sürdürülebilir kılmaları için destinasyonlarının sahip oldukları doğal güzellikleri korumaları önem arz etmektedir. Bu noktada destinasyonun hava ve gürültü kirliliğinden en üst düzeyde arınması için gerekli önlemlerin

alınmasında fayda vardır. Aynı zamanda doğa temelli turizm destinasyonlarında yaşayan yerel halka, çevre ve turizm bilincini geliştirmeye yönelik olarak eğitim programlarının düzenlenmesinin yerinde olacağı düşünülmektedir.

Özellikle pandeminin de etkisiyle artık insanlar kalabalıktan uzak, sessiz, sakin ve nezih ortamlarda vakit geçirmek istemektedir. Böylece hem sağlıklarını riske atmaktan uzak durma hem de bu tür ortamlarda rahatlama ve dinlenme eğilimi göstermektedirler. Dünya Turizm Örgütü'ne göre de bu eğilimin ilerleyen yıllarda devam edeceği öngörülmektedir. İç turizm ve yaşanan yere yakın destinasyonlara seyahat etme buna ek olarak açık hava aktiviteleri, doğa temelli turizm aktiviteleri ve kırsal turizm, önümüzdeki yıllarda turizmin şekillenmesine etki edecek başlıca seyahat eğilimleri arasında yer almaktadır (UNWTO, 2021).

Doğa temelli turizme katılan bireylerin yaşam doyum düzeylerine bakıldığında çok yüksek olmadığı, nispeten ortalamanın üstünde bir yaşam doyumuna sahip oldukları ifade edilebilir. Araştırmanın bu sonucu Dirlik ve Köroğlu (2021) tarafından gerçekleştirilen araştırma sonuçlarıyla oldukça benzerlik taşımaktadır.

Doğa temelli turizm, turizmin mevsimsellikten kurtulmasına katkı sağlayacak önemli alternatif turizm türlerinden biridir. Kitle turizminin aksine daha az kişi tarafından gerçekleştirildiği için destinasyonlara ve yerel halka etkisi sınırlı olabilmektedir. Gelecekte benzer konuda araştırma yapacak kişiler, doğa temelli turizmin yerel halka ve destinasyonlara yönelik olumlu/olumsuz etkilerinin neler olabileceğini ortaya koyabilirler. Doğa temelli turizme katılan bireylerin seyahat motivasyonları ve yaşam doyumları nitel araştırma teknikleri kullanılarak daha derinlemesine ele alınabilir. Farklı turizm türlerine katılım gösteren bireylerin seyahat motivasyonları ya da yaşam doyumları üzerine araştırmalar gerçekleştirilebilir ve doğa temelli turizme katılım gösteren bireylerin kişilik özellikleri ve tipolojileri ortaya konabilir.

Yazar Katkı Oranı ve Çıkar Çatışması Beyanı: Yazarlar çalışmaya eşit katkı vermiştir ve herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

KAYNAKÇA

Acar, A., Yalçın, Y. & Koçoğlu, C. M. (2021). Rekreatif aktivitelere tüketiciyi motive eden faktörlerin yaşam doyumuna üzerine etkisi: Turistik bir ürün olarak offroad örneği, *Turizm Akademik Dergisi*, 8 (1), 97 – 114.

Barut, A. İ., Demir, A., Ballıkaya, E. & Çifçi, F. (2019). Doğa yürüyüşü ve yamaç paraşütü yapan bireylerin yaşam doyumuna ve özyeterliliklerinin incelenmesi, *Spor Eğitim Dergisi*, 3 (2), 137 – 145.

Caber, M. & Albayrak, T. (2016). Push or pull? Identifying rock climbing tourists' motivations, *Tourism Management*, 55, 74 – 84.

Çavuşoğlu, F. & Avcıkurt, C. (2021). The relationship between personal traits, travel motivation, perceived value and behavioral intention of tourists participating in adventure activities, *International Journal of Contemporary Economics and Administrative Sciences*, 11 (2), 391 – 415.

Çınar, B. & Duran, A. (2021). Doğaya bağlılığın doğa yürüyüşlerine katılım motivasyonu üzerindeki etkisi, *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 5 (1), 754 – 766.

Dağlı, A. & Baysal, N. (2016). Yaşam doyumu ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 15 (59), 1250 – 1262.

Dann, G. M. S. (1977). Anomie, ego-enhancement and tourism, *Annals of Tourism Research*, 4 (4), 184 – 194.

Diener, E. (1984). Subjective well-being, *Psychological Bulletin*, 95, 542 – 575.

Diener, E., Emmons, R. A., Larsen, R. J. & Griffin, S. (1985). The satisfaction with life scale, *Journal of Personality Assessment*, 49 (1), 71 – 75.

Dirlik, R. & Köroğlu, Ö. (2021). Açık alan rekreasyon faaliyetlerinin yaşam doyumuna etkisi, *Journal of Recreation and Tourism Research*, 8 (1), 48 – 72.

Fredman, P. & Tyrvaianen, L. (2010). Frontiers in nature-based tourism, *Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism*, 10 (3), 177 – 189.

Fredman, P., Wall-Reinius, S. & Grunden, A. (2012). The nature of nature in nature-based tourism, *Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism*, 12 (4), 289 – 309.

Ingram, C.D. & Durst, P. B. (1989). Nature-oriented tour operators: Travel to developing countries, *Journal of Travel Research*, 27 (2), 11 – 15.

İşçi, C. (2021). Doğa temelli turizme katılım motivasyonu ve deneyim doyumu ilişkisi, *Journal of Yasar University*, 16 (64), 1763 – 1786.

Karacaoğlu, S. (2021). Doğa temelli etkinliklere katılanların içsel motivasyonları ile gelecekteki davranışsal niyeti arasındaki ilişkinin belirlenmesi, *Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7 (2), 81 – 109.

Kibrit, U. & Genç, V. (2022). Doğa temelli turistlerin seyahat motivasyonlarının incelenmesi, *Journal of Current Debates in Social Sciences*, 5 (Special Issue-1), 50 – 68.

Kim, H., Lee, S., Uysal, M., Kim, J. & Ahn, K. (2015). Nature-based tourism: Motivation and subjective well-being, *Journal of Travel & Tourism Marketing*, 32 (1), 76 – 96.

Luo, Y. & Deng, J. (2007). The new environmental paradigm and nature-based tourism motivation, *Journal of Travel Research*, 46 (4), 392 – 402.

Lyubomirsky, S. (2001). Why are some people happier than others? *The American Psychologist*, 56 (3), 239 – 249.

Mehmetoğlu, M. (2007a). Nature-based tourists: The relationship between their trip expenditures and activities, *Journal of Sustainable Tourism*, 15 (2), 200 – 215.

Mehmetoğlu, M. (2007b). Nature-based tourism: A contrast to everyday life, *Journal of Ecotourism*, 6 (2), 111 – 126.

Meng, F., Tapanon, Y. & Uysal, M. (2006). Measuring tourist satisfaction by attribute and motivation: The case of a nature-based resort, *Journal of Vacation Marketing*, 14 (1), 41 – 56.

Sevinç, F. & Özel, Ç. H. (2018). Boş zaman aktivitesi olarak dalış ve yaşam doyumu ile ilişkisi, *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20 (3), 397 – 415.

UNWTO, (2021). Tourist numbers down 83% but confidence slowly rising. <https://www.unwto.org/taxonomy/term/347>, (Erişim tarihi: 15.08.2022).

Valentine, P. S. (1992). Nature-based tourism. In B. Weiler & C. M. Hall (Eds.), *Special Interest Tourism* (ss. 105 – 127). London: Belhaven Press.

Veenhoven, R. (1991). Questions on happiness: Classical topics, modern answers, blind spots. In F. Strack, M. Argyle & N. Schwarz (Eds.). *Subjective Well-Being: An Interdisciplinary Perspective* (ss. 7-26). Oxford: Pergamon Press.

Wolf, I. D., Croft, D. B. & Green, R. J. (2019). Nature conservation and nature-based tourism: A paradox?, *Environments*, 6, 1 – 22.